

SÖZLÜK

A-B

- ada yayı** : Okyanusal bir levhanın kıtasal levhanın altına daldığı dalma batma zonu üzerinde gelişen, yay biçiminde sıralanmış, yanardağ zincirinden oluşan takım ada.
- ahilik** : Selçuklular ve Osmanlılar döneminde Anadolu'da Ahi Evran tarafından kurulan üretici, esnaf ve çiftçi yardımlaşma örgütü.
- akarsu havzası** : Bir akarsuyun tüm kollarıyla yayıldığı, sularını topladığı ve akaçladığı alan.
- alüvyon** : Akarsuların taşıyıp yolu boyunca bıraktığı mil, kil gibi ince taneli öğelerle, kum ve çakıl karışımından oluşan yığın.
- alüvyon set gölü** : Suların, alüvyonlardan meydana gelen bir setin arka tarafında toplanmasıyla oluşan göl.
- arkeoloji** : İnsanın geçmişte bıraktığı, günümüze dek korunagelmış tüm maddesel kalıntıların yorumlanması yoluyla toplumları ve yaşam süreçlerini araştıran, inceleyen bilim dalı; eskinin bilimi, kazibilim.
- astenosfer** : Yeryüzünden 100-700 km derinlikteki aralıkta yer alan, litosfer ile manto mezosferi arasında kalan, kalınlığı yaklaşık olarak 600 km kabul edilen, yoğunluğu $3,3-4,3 \text{ g/cm}^3$ arasında değişen, üst kesimine LAB adı verilen düşük hızlı bir bölüm bulunan ve jeolojik zaman ölçeğinde akışkan kabul edilen, üst mantoya karşılık gelen, yerkürenin mekanik özelliklerine göre ayırtlanmış bir katmanı.
- aşınma** : Yer kabuğunu oluşturan kayaların su, rüzgâr gibi dış etmenlerce aşındırılıp eritilmesi, yerinden koparılıp sürüklenmesi, taşınması.
- atmosfer** : Yaklaşık olarak %78 azot, %21 oksijen geri kalanı diğer gazlardan oluşan Dünya'yı saran hava kütlesi.
- bakı** : Özellikle dağlık yörelerde bir yamacın güneş ışınlarına, güneye ya da kuzeye karşı konumu.
- birikme** : Akarsu, buzul, rüzgâr, dalga ve akıntı gibi aşındırma etmenleri tarafından taşınan çakıl, kum, silt, kil gibi çeşitli boyuttaki unsurların resif, turba, kömür gibi organizma kalıntılarından ve suda erimiş ya da çözünmüş hâlde bulunan kireç taşı, jips, tuz gibi maddelerin taşıyıcı etmenlerdeki hız ve dolayısıyla güç azalması, buharlaşma gibi nedenlere bağlı olarak terk edilmeleri ve üst üste toplanıp yığılmaları.
- biyoçeşitlilik** : Coğrafi bir alanda canlıların farklılığını, değişkenliğini ve sayıca zenginliğini belirten; yeryüzünde ya da bir bölgede bulunan genlerin, türlerin, ekosistemlerin ve ekolojik olayların bütünü.

Ç-D

- çözünme** : Kayaların özellikle suların etkisiyle kimyasal bileşimlerinin ve fiziksel özelliklerinin değişmesi.
- drenaj** : Akarsuların oluşturduğu doğal olarak oluşan kanallı akış ve kara yüzeyinden suyu uzaklaştırması işlemi.

F

- fisür** : Yeryüzü veya yer kabuğu üzerinde bulunan kılcal çatlaklar.
- folklor** : Bir halkın seçkin ya da yüksek kültürden ayrılmış ürün, gelenek, töre, inanış, müzik, oyun, masal, söylence, türkü, geleneksel tiyatro, halk hekimliği, konut yapımı, araç gereçlerini ve geleneksel ekonomisini inceleyen bilim dalı.
- fosil** : Jeolojik zamanlarda yaşamış hayvan, bitki ve diğer organizmaların tortul kayalar içinde korunmuş olan kabuk, kavkı, kemik, diş, tohum, yaprak, sporlar, polen, plankton gibi makro ve mikro kalıntıları; kalıpları, yaşam izleri ve artıkları.